

CASPAR BARLÆUS (AMSTERDAM)
AAN [CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
26 MAART 1636
1365

Antwoord op Huygens' brief van 23 maart 1636 (Worp 2, nr. 1364, p. 156; Worp 1918, pp. 147-148).

Samenvatting: Barlaeus wimpelt de suggestie van Huygens dat hij verliefd zou zijn op Tesselschade af: 'die lier is reeds aan de wand opgehangen.' Vervolgens gaat hij in op enkele gedichten betreffende de paus en op het filosofisch werk van Basso. In een postscriptum geeft hij een corrigendum betreffende zijn Nederlandse gedicht op Tesselschade en Francisca Duarte.

Huygens' antwoord is verloren gegaan. Barlaeus antwoordde daarop op 30 april 1636 (**1382**).

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 37: brief (dubbelvel, 21x31cm, abc | -; autografisch).

— *Epistolarum liber* (Barlaeus/Brandt 1657), nr. 320, p. 648-650: volledig, gedateerd 25 maart 1636.

Vroegere uitgaven: Vloten 4, p. 297: fragment.

— Worp 2, nr. 1365, pp. 156-158: volledig.

— Worp 1918, pp. 148-151: grootste gedeelte (<Quantos tu, ... ζ+ΒΕΙΤ.>, <capacissima elengantiarum Tessela>, <Quid in tertio epigrammate ... ad postremas syllabas.>), met Nederlandse vertaling.

Namen: Ajax; Aristoteles; Sébastien Basso; Catullus; Dido; Dione; Francisca Duarte; Dido; Sint Hieronymus; Hippocrates; Horatius; Sint Marcus; Domenico Molino; Ovidius; Sint Sebastiaan; Urbanus VIII; Venus; Maria Tesselschade Roemersdochter Visscher.

Plaatsen: Rome.

Titels: *Heroides* (Ovidius); 'In monumentum Reipublicæ Venetæ' (Huygens 1636; gedicht); 'Aen ... T. Roemers' (Barlaeus 1636; gedicht); 'Aen Joffrou Tesselschaa' (Barlaeus 1636; gedicht); 'Ad Tesselam et Duartam cantu nobiles' (Barlaeus 1636; gedicht); *Philosophiæ naturalis libri XII* (Basso 1621).

Glossarium: barbiton (lier/kythara); melodij (melodie).

Transcriptie

Nobilissimo, clarissimoque viro Domino Constantino Hugenio, Zulechemi Domino C. Barlaeus salutem plurimam dicit.

Quantos tu, mi Hugeni, fluctus in simpulo excitas, quanta ¹fulgura à pelvi das, quia epigramma molliusculum effudi ²in Tesselam. Quia ad Belgicos ejus rythmos, ³præter meum morem, Belgico idiomate, verba reposui minus severa, credor tibi amare ⁴et Dioneæ Veneris esse catellus vel puellus. Non sum lapis aut stipes, ⁵cum assideo Tesselæ. ⁶Nec quoque sum ⁷nitrum aut naphtha, quæ sine contactu ⁸inardescit. ⁹Videris metuere

¹⁰... ne forte sacer à nostris ignibus æther
Concipiat flammam, correptaque regia cœli
Ardeat, et mundi moles operosa laboret.

---

1. *Epistolarum liber*: <fulmina>.

2. *Epistolarum liber*: <in laudatissimum Tesselam>.

3. *Epistolarum liber*: <præter meum morem, Belgico idiomate,> ontbreekt.

4. *Epistolarum liber*: <et Dioneæ Veneris esse catellus vel puellus.> ontbreekt.

5. *Epistolarum liber*: <cum illi assideo.>.

6. *Epistolarum liber*: <Videris metuere ... operosa laboret.> ontbreekt.

7. *Epistolarum liber*: <nitrum aut> ontbreekt.

8. *Epistolarum liber*: <concipiam flammam> in plaats van <inardescit>.

9. *Epistolarum liber*: <Videris ... operosa laboret.> ontbreekt.

10. Ovidius, *Metamorphoses*, 254-259: 'Sed timuit *ne forte sacer tot ab ignibus æther* | *Conciperet flammam* longusque ardesceret axis. | Esse quoque in fatis reminiscitur adfore tempus, | Quo mare, quo tellus *correptaque regia cœli* | *Ardeat, et mundi moles operosa laboret.*'

Refrixi ¹¹ non parum, amicissime; ¹² ¹³πάλαι μὲν ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι. Capit ¹⁴ cum aetate incrementa prudentia, ¹⁵ at non illa animæ pars inferior, quam Græci ¹⁶ τὸ ἐπιθυμητικὸν vocant. Legisti, quales se jactitent fuisse Horatius, Naso, Catullus ¹⁷ aliique, qui tandem necesse habuerunt canere:

¹⁸ Nunc arma suspensumque bello
Barbiton hic paries habebit.

¹⁹ Illa ²⁰ vatis amatoris ²¹ (ut tu quidem aïs) Tessela scripta manu, magnâ gravitate præsentem vitæ statum tuetur, et pro eo verba facit. Ego, ne videar ²² eruditam simulationem observasse, laudo institutum; sed constantiam me ut plurimum in istiusmodi votis desiderare affirmavi, cum femina nec Capitoli ²³ sit saxum, nec mathemati- | 649 | -corum cubus, nec ex ²⁴ Fatorum ordine, quæ immobilia censentur. Commutamus versiculos, sed de amoribus altum silentium. Simulamus ambo communem forte morbum, quem prodere audet nemo. Nempe aliud cupido, mens aliud suadet. ²⁵ Sunt plurima, | b | quæ in istâ matronâ veneror et suspicio. Est aliquid, quod displicet, cujus nota est +.

²⁶ Quod si non animo fixum ²⁷ immotumque sederet,
Ne cui me vinclo vellem sociare jugali,
Huic uni forsân ²⁸ poteram, etc.

²⁹ Sed sapiendum, Hugeni, nec temere ad secunda vota transeundum. ³⁰ Terrent novercalia odia, terrent acerrimæ Hieronymi invectivæ in secundas nuptias. Et videntur gentiles illas permisisse magis, quam probasse. ³¹ Ideo Dido ³² culpam vocat. ³³ Sæpe mihi indignor, quod illud à ³⁴ me impetrare ³⁵ non possim continentiaë robur, quod sibi ³⁶ imperant monasticæ vitæ professores. An aliud ipsis putas esse jecur, quam

11. *Epistolarum liber*: <non parum> ontbreekt.

12. Aristophanes, *Plutus*, 1002, 1075: ‘πάλαι μὲν ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι.’

13. *Epistolarum liber*: <πάλαι μὲν ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι> ontbreekt.

14. *Epistolarum liber*: <cum ætate et annis>.

15. *Epistolarum liber*: <at non illa ... se jactitent fuisse> ontbreekt.

16. Aristoteles, *Ethica Nicomachea*, I, 23, 18 (= 1102b 30).

17. *Epistolarum liber*: <amatores strenui> in plaats van <aliique, qui>.

18. Horatius, *Ode*, III, 26, 1-4: ‘Vixi puellis nuper idoneus, | Et militavi non sine gloria. | *Nunc arma defunctumque bello | Barbiton hic paries habebit.*’

19. *Epistolarum liber*: <Illa, ut scis,>.

20. Huygens aan Barlaeus, 23 maart 1636 (Worp 1, nr. 1364, p. 156): ‘*Vatis amatoris Tessela scripta manu est.*’

21. *Epistolarum liber*: <(ut tu quidem aïs)> ontbreekt.

22. *Epistolarum liber*: <modestam>.

23. *Epistolarum liber*: <saxum sit>.

24. *Epistolarum liber*: <Parcarum aut Fatorum>.

25. *Epistolarum liber*: <Commutamus versiculos ... mens aliud suadet.> ontbreekt.

26. Vergilius, *Æneis*, IV, 15-19: ‘*Si mihi non animo fixum immotumque sederet, | Ne cui me vinclo vellem sociare jugali, | Postquam primus amor deceptam morte fefellit; | Si non pertæsum thalami tædæque fuisset, | Huic uni forsân potui succumbere culpæ.*’

27. *Epistolarum liber*: <&c.> in plaats van <immotumque sederet, ...sociare jugali,>.

28. *Epistolarum liber*: <etc.> in plaats van <poteram, etc.>.

29. *Epistolarum liber*: <Sed sapiendum, ... novercalia odia,> ontbreekt.

30. *Epistolarum liber*: <Deterrent me à secundis nuptiis acerrimæ Hieronymi invectivæ, præter novercalia odia.>.

31. *Epistolarum liber*: <Ideo Dido ‘culpam vocat.’> ontbreekt.

32. Vergilius, *Æneis*, IV, 172: ‘*Conjugium vocat; hoc prætexit nomine culpam.*’

33. *Epistolarum liber*: <Sæpe indignor genti nostræ,> in plaats van <Sæpe mihi indignor,>.

34. *Epistolarum liber*: <se>.

35. *Epistolarum liber*: <nequeat>.

36. *Epistolarum liber*: <imperant, quotquot monasticum vitam amplectuntur.> in plaats van <imperant monasticæ vitæ professores.>

nobis? An precum assiduitate putas ³⁷expugnari posse carnis petulentiam? An rarior mulierum conspectus asperat sanctissimos patres? An vigiliis ³⁸et lucubrationibus ³⁹arescunt? ⁴⁰An fascinum adhibent et herbis aliisque antidotis castigant generosissimos naturæ impetus? ⁴¹Cuperem esse frigidus et ligari, ne necesse habeam denuo amare, aut Heroidum, ut vis, epistolis nomen meum inserere. Viverem tranquillius, nec causas darem Hugenio sugillandi et insectandi innoxios ac vixdum vagientes amores. ⁴²Si unquam, si usquam fuiscepticus, nunc et hic sum. Rogas, an amem? Οὐ καταλαμβάνω. An Tesselam? Οὐδεν ὀρίζω. An serio? Οὐ μᾶλλον τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. An ut poëtricam, an ut amasiam? Ἐπέχω. Transeo à Tesselâ ad Pontificem.

⁴³Facile mihi esset epigrammate insectari deletoriam manum Pontificis. Sed vix audeo offendere Pontificem, qui bene de me sentit, et commentis meis dicitur gaudere. Nec Sancto Marco cupiam displicere, ne recentes Molini manes offendam. Tua verò epigrammata talia sunt, ut ⁴⁴æmulari qui velit, vitreo sit daturus nomina ponto.’ Præripuisti mihi aculeos, ⁴⁵sine quibus languet epigramma. Illud θεῖον est: | c | ⁴⁶‘Vim Meritis quæ dedit, ipsa rapit.’ Et illud natum ultro, non quæsitum:

⁴⁷... Quod extruxit

Pietate Roma, urbanitate destruxit.

⁴⁸Progredior ad tertium, quod prudenter in postremum ordinem coniecisti, post Tesselam et Pontificem. Si per biennium me philosophantem audivisset capacissima elegantiarum Tessela, auderem illam cum Sebastiano Bassone componere, qui pluribus jaculis transadigi meruit, quam Sanctus ille Sebastianus. Vox est, præterea nihil; ⁴⁹magno conatu magnas nugas agit. Aristotelem non intelligit, cui oppedit verius, quam contradicit. Legi ante annos ⁵⁰duodecim, et ⁵¹habeo in bibliothecâ meâ. Gloriolam quærit ex adversarii celebritate. Si viveret Aristoteles, Hippocrati curandum ⁵²mitteret. Petis, ut omissis controversiis theses ipsius ⁵³ἐλεγκτικὸς excerpam. At nullas ⁵⁴habet; ⁵⁵aut si quas habet, sanæ non sunt, aut non | 650 | contradicunt Peripato. Ex andabatarum est genere, qui adversarium sibi fingunt, ⁵⁶qualem nusquam invenias. Ajax est lorarius, qui, dum in sues sævit, putat se Achivos cædere. ⁵⁷Omnia in frigidissimos igniculos, qui πρῶτον ipsi sunt ψεῦδος, resolvit. Controversias físicas explicare publicè jam occœpi. Sed Sebastianum illum, honoris causâ, non nominabo. Sine, ut Tesselam potius laudem, quam Gallum istum eviratem refutem.

37. *Epistolarum liber*: <contundi> in plaats van <expugnari posse>.

38. *Epistolarum liber*: <et lucubrationibus> ontbreekt.

39. *Epistolarum liber*: <exarescunt>.

40. *Epistolarum liber*: <An fascino utuntur et medicatis herbis?> in plaats van <An fascinum adhibent et herbis aliisque antidotis castigant generosissimos naturæ impetus?>

41. *Epistolarum liber*: <Quicquid sit, vivunt patres illi tranquillius, nec necesse habent suas epistolas inserere Heroidum epistolis.> in plaats van <Cuperem esse frigidus ... vagientes amores.>.

42. *Epistolarum liber*: <Si unquam, ... ad Pontificem.> ontbreekt.

43. *Epistolarum liber*: <Quæ in Pontificis manum deletoriam scripsisti, acutissima sunt.> in plaats van <Facile mihi ... nomina ponto.>.

44. Horatius, *Odæ*, IV, 2, 1-4: ‘Pindarum quisquis studet æmulari, | Julle, ceratis ope Dædaleâ | Nititur pinnis, vitreo daturus nomina ponto.’

45. *Epistolarum liber*: <ut vix audeam aliquid reponere> in plaats van <sine quibus ... destruxit.>.

46. Huygens, ‘In monumentum Reipublicæ Venetæ ... ab Urbano IXX deletum,’ 18 maart 1636 (Gedichten 3, p. 1), 3-4: ‘Perfida an hæretica est? Quid erit fas credere, quid non | Credere? Vim Meritis quæ dedit, ipsa rapit.’

47. Huygens, ‘In monumentum Reipublicæ Venetæ ... ab Urbano IIX deletum,’ 21 maart 1636 (Gedichten 3, p. 1), 11-12: ‘... Quod extruxit | Pietate Roma, urbanitate destruxit.’

48. *Epistolarum liber*: <Quæris quid sentiam de Sebastiano Bassone, Aristoteles mastige, vox est præterea nihil.> in plaats van <Progredior ad tertium, ... Sanctus ille Sebastianus.>.

49. *Epistolarum liber*: <magno conatu magnas nugas agit.> ontbreekt.

50. *Epistolarum liber*: <XII>.

51. *Epistolarum liber*: <habeo autorem in>.

52. *Epistolarum liber*: <in Coan insulam mitteret.>.

53. *Epistolarum liber*: <ἐλεγκτικὸς [adversarias]>.

54. *Epistolarum liber*: <habet, mi Hugeni,>.

55. *Epistolarum liber*: <et quas habent, aut falsum dicunt> in plaats van <aut si quas habet, sanæ non sunt,>.

56. *Epistolarum liber*: <et velati cœcis ictibus feriunt.> in plaats van <qualem nusquam invenias.>.

57. *Epistolarum liber*: <Omnia ... ab hoc dissentire.> ontbreekt.

Illi consentire satius fuerit, quam ab hoc dissentire. Cum multa in illo scriptore ⁵⁸legeris, ignorabis multa; ⁵⁹post tædiosam lectionem discedes è convivio, ⁶⁰nec satur, ⁶¹nec famelicus, ⁶²sed prorsus ⁶³ἀνόρεκτος.

Vale, ⁶⁴vir clarissime et amicissime, et conjugem liberosque saluta. Amstelodami, ⁶⁵XXVI Martii MDCXXXVI.

B.

⁶⁶Quid in tertio epigrammate Latino ad Duartam et Tesselam desideres, non video. Perlegi; nihil datum licentiæ. In Belgicis rythmis peccavi alicubi:

⁶⁷*aen u sij*
haer melodij, lege: Poësj

Non soleo nostrate linguâ scribere versus; ideo hallucinor facile et minus adverto ad postremas syllabas.

Vertaling

Caspar Barlaeus groet de edele heer Constantijn Huygens, heer van Zuilichem.

Wat voor golven, mijn Huygens, wekt u op in een scheplepel, wat voor schichten slaat u uit een bekken! Omdat ik een enigszins gevoelig ⁶⁸epigram op [Maria] Tesselschade [Roemersdochter Visscher] heb vervaardigd, omdat ik minder strenge woorden, tegen mijn gewoonte in het Nederlands, heb geantwoord op haar Nederlandse verzen, gelooft u [daarom] dat ik bemin en dat ik een hondje of een knaapje van Venus, de dochter van Dione ben? Geen steen of stam ben ik, wanneer ik bij Tesselschade zit. Noch ben ik salpeter of nafta, dat zonder aanraking ontbrandt. U schijnt te vrezen

⁶⁹dat misschien de heilige ether door onze vuren
Vlam zal vatten, en het meegesleepte hemels paleis
Zal branden, en de tobende aardklomp in nood zal verkeren.

Ik ben niet weinig afgekoeld, mijn vriend. ⁷⁰L'Eertijds waren de Milesiërs sterk.'[↓] Het verstand groeit met de jaren, maar niet dat lagere deel van de ziel, dat de Grieken ⁷¹L'het vermogen om te begeren'[↓] noemen. U hebt gelezen wat Horatius, Ovidius, Catullus en anderen beweren wat ze zijn geweest, die toch hebben moeten zingen:

58. *Epistolarum liber*: <leges>.

59. *Epistolarum liber*: <et post>.

60. *Epistolarum liber*: <non>.

61. *Epistolarum liber*: <sed>.

62. *Epistolarum liber*: <aut>.

63. *Epistolarum liber*: < ἀνόρεκτος. [sine appetitu.]>.

64. *Epistolarum liber*: <vir clarissime ... Amstelodami,> ontbreekt.

65. *Epistolarum liber*: <25 Martii 1636.>.

66. *Epistolarum liber*: Het postscriptum ontbreekt..

67. Caspar Barlaeus, 'Aen Joffrou Tesselschaa, doen d'Heer Barlaeus haer sondt syne Oratie van de Ziel' (Worp 1918, p. 142), rr. 15-16: 'Wanneer Duarta *aen u sij* | Vergeten sal *haer melodij*, | ...'

68. Caspar Barlaeus, 'Aen d'achtbaare Joffrou T. Roemers' (Worp 1918, p. 141).

69. Ovidius, *Metamorphoses*, I, 254-259: 'Maar hij vreesde dat *de heilige ether door zoveel vuren* | *Vlam zou vatten*, en de lange aardas zou branden. | Hij herinnert zich dat in het Lot een tijd besloten ligt | Waarop de zee, de aarde *en het meegesleept hemels paleis* | *Brandt, en de tobende aardklomp in nood verkeert.*'

70. Aristophanes, *Plutus*, 1002=1075: 'Eertijds waren de Milesiërs eens sterk.'

71. Aristoteles, *Ethica Nicomachea*, I, 23, 18 (= 1102b 30).

⁷²Nu zullen de wapens en de lier na de oorlog
Aan deze wand worden opgehangen.

Die ⁷³Tesselschade, beschreven door de hand van een dichter-minnaar (zoals u het zelf zegt) beschermt met grote waardigheid haar huidige levensstaat, en zet zich daarvoor met woorden in. Ik, om niet te schijnen een geleerde geveinsdheid te hebben aangenomen, prijs deze instelling. Maar ik heb vastgesteld dat de standvastigheid, zoals meestal bij voornemens van deze aard, ontbreekt, aangezien de vrouw geen steen van het Capitool is, noch de kubus van de wiskundigen, noch uit de rijen van het Schikgodinnen, die voor onwrikbaar worden gehouden. Wij wisselen verzen uit, maar over liefdeszaken slechts een diepe stilte. Wij veinzen misschien beiden een gemeenschappelijke ziekte, die niemand naar buiten durft te laten blijken. De liefde geeft immers de ene raad, het verstand een andere. Er zijn verschillende zaken in deze dame die ik bewonder en waar ik naar op zie. Iets is er, wat mishaaft, waarvan het teken is +.⁷⁴

⁷⁵En als het niet voor mij vast en onwrikbaar was,
Mij niet met iemand door de huwelijksband te willen verenigen,
Dan had ik misschien aan deze ene [zwakheid] kunnen [toegeven].

Maar men moet verstandig zijn, Huygens, en niet blindelings zich begeven in een tweede huwelijk. De afkeer van een stiefmoeder schrikt af, zoals ook de bittere aanvallen van Hieronymus op het tweede huwelijk. En de heidenen schijnen het eerder te hebben toegestaan dan te hebben goedgekeurd. Daarom ⁷⁶‘noemt Dido het schuld.’ Dikwijls vind ik mij erover op dat ik niet die kracht van terughoudendheid kan opbrengen die de verkondigers van het kloosterlijke leven zich opleggen. Of meent u dat zij een andere lever hebben dan wij? Of meent u dat door de volharding van gebeden de dartelheid van het vlees kan worden uitgebannen? Of verhardt de zeldzame aanblik van vrouwen de allerheiligste vaderen? Of drogen zij uit door nachtelijke waken en nachtelijke studie? Of passen zij een tovermiddel toe en geselen zij de weldadige aanvallen van de natuur met kruiden en tegengiften? Ik zou koel willen zijn en worden vastgebonden om niet opnieuw te beminnen of, zoals u wilt, mijn naam bijgeschreven te hebben in de ⁷⁷*Heldinnenbrieven*. Ik zou rustiger leven en Huygens geen aanleiding geven om deze onschuldige en nauwelijks tot leven gekomen liefdes te beschimpen en te beledigen. Als ik ooit of ergens een twijfelaar ben geweest, dan ben ik het hier en nu. U vraagt of ik bemijn? ⁷⁸‘Ik begrijp het niet.’ Of ik Tesselschade bemijn? ⁷⁹‘Ik stel dat niet vast.’ Of ik in ernst bemijn? ⁸⁰‘Het een niet meer dan het ander.’ Of ik haar als dichteres bemijn, of als minnares? ⁸¹‘Ik zwijg.’ Ik ga over van Tesselschade op de paus.

Het zou gemakkelijk voor mij zijn de vernietigende hand van de ⁷⁸paus met een punt dicht te ⁷⁹beschimpen. Maar ik durf nauwelijks een paus te beledigen, die goed over mij denkt en naar men zegt mijn invallen waardeert. En niet wil ik Sint Marcus mishagen, laat staan de nog jonge ⁸⁰nagedachtenis van

72. Horatius, *Odae*, III, 26, 1-4: ‘Ik leefde vroeger toegewijd aan de dames, | En heb niet zonder roem gestreden. | Nu worden de wapens en deze lier na de oorlog | Aan deze wand opgehangen.’

73. Huygens aan Barlaeus, 23 maart 1636 (Worp 1, nr. 1364, p. 156): ‘Tesselschade is beschreven door de hand van een dichter-minnaar.’

74. Barlaeus doelt hier op Tesselschade’s neiging naar het katholieke geloof.

75. Vergilius, *Aeneis*, IV, 15-19 (woorden van Dido): ‘Als het niet voor mij vast en onwrikbaar was, | Mij met niemand door de huwelijksband te willen verenigen, | Nadat de eerste liefde mij door de dood had teleurgesteld; | Als ik niet de afkeer van de zeereis en het huwelijk had, | Dan had ik misschien aan deze ene zwakheid kunnen toegeven.’

76. Vergilius, *Aeneis*, IV, 172: ‘Zij noemt het huwelijk; met deze naam heeft zij de schuld bedekt.’

77. Toespeling op de *Heroides* van Ovidius.

78. Urbanus VIII.

79. Huygens had zulks gedaan in zijn ‘In monumentum Republicæ Venetæ ... ab Urbano VIII deletum’ en het eropvolgende ‘In idem,’ beide gedateerd 18 maart 1636 en kennelijk aan Barlaeus gestuurd met zijn brief van 23 maart 1636, waarop de huidige het antwoord is.

80. Barlaeus had een gedicht op de nagedachtenis van Molino geschreven: ‘Manes Illustrissimi viri Dominici Molini, Serenissimæ Venetorum Reipublicæ Senatoris’ (*Poëmata*, II, pp. 319-325).

[Domenico] Molino. Uw gedichten zijn echter zodanig dat hij ⁸¹‘die met ze zou willen wedijveren zijn naam zal geven aan de heldere zee.’ U heeft mij voor mijn neus de angels weggenomen, zonder welke een epigram verwelkt. Dat is ‘onbegrijpelijk goed’^{82,83}. Zij die kracht heeft gegeven aan haar keurtroepen, neemt die [kracht] zelf weer weg.’ En bovendien nog dat, wat ontstaan is, niet gezocht:

⁸⁴... Wat Rome heeft opgebouwd

Met haar vroomheid, heeft zij door haar losbandigheid weer afgebroken.

Ik ga over op het derde onderwerp dat u heel verstandig op de laatste plaats hebt gezet, na Tesselschade en de paus. Als de begaafde Tesselschade mij twee jaar filosoferend had aangehoord, zou ik het durven haar met Sébastien Basso in contact te brengen, die het verdient met meer spiesen te worden doorboord dan die Heilige Sebastiaan. Hij praat slechts, verder niets. Met veel moeite brengt hij slechts veel onzin voort. Aristoteles begrijpt hij niet, die hij eerder beledigt dan tegenspreekt. Twaalf jaar geleden heb ik hem gelezen, en ik heb hem in mijn bibliotheek. Hij zoekt een beetje roem uit de beroemdheid van de tegenstander. Als Aristoteles zou leven, zou hij hem naar Hippocrates sturen voor genezing. U vraagt of ik, zonder op de controversen te achten, de ‘op kritiek beluste’⁸⁵ stellingen van hem excerpeer. Maar hij heeft er geen; of, als hij ze heeft, zijn ze niet valide, of spreken ze de school van Aristoteles niet tegen. Hij is van het soort van gladiatoren, die zich een tegenstander in de geest halen die u nergens zou vinden. [Deze] Ajax is een slavendrijver die, wanneer hij de zwijnen tuchtigt, meent de Grieken te verslaan. Hij lost alles op in koude vuurtjes, die in de eerste plaats voor hemzelf leugen zijn. Ik ben reeds begonnen zijn fysische controversen in het publiek uit te leggen. Maar die Sebastiaan zal ik, vanwege de eer, niet noemen. Sta toe dat ik Tesselschade eerder prijs dan dat ik die ontmande Fransman weerleg. Het ware beter het met hem eens te zijn dan oneens. Wanneer u veel van deze schrijver zult hebben gelezen, zult u veel negeren. Na een moeizame lezing zult u het gezelschap verlaten, niet verzadigd, niet hongerig, maar verder ‘zonder trek.’⁸⁶

Gegroet, waarde heer, en groet uw ⁸⁶echtgenote en kinderen. Amsterdam, 26 maart 1636.

Wat u in het derde Latijnse ⁸⁷epigram aan [Francisca] Duarte en Tesselschade mist, zie ik niet. Ik heb het nog eens doorgelezen; geen enkele regel is er geschonden. In het Nederlandse ⁸⁸gedicht heb ik wel ergens gezondigd. Lees, voor ‘melodij’ in ‘... aen u sij | Haer melodij’: ‘Poësijs.’ Ik ben het niet gewend verzen in onze taal te schrijven; daarom vergis ik mij gemakkelijk en let ik minder op de laatste lettergrepen.

81. Horatius, *Odae*, IV, 2, 1-4: ‘Al wie met Pindarus wil wedijveren, | Jullus, steunt met Daedalus’ hulp | Op met was bevestigde vleugels, en zal | Zijn naam geven aan de heldere zee.’ (Dat wil zeggen, zal in zijn overmoed net als Icarus in zee storten en aan die zee zijn naam geven.)

82. Huygens, ‘In monumentum Republicæ Venetæ ... ab Urbano VIII deletum,’ 18 maart 1636 (Gedichten 3, p. 1), r. 4: ‘Zij [Rome], die kracht heeft gegeven aan haar keurtroepen, neemt die [kracht] zelf weer weg.’

83. Rome.

84. Huygens, ‘In idem’ (=‘In monumentum Republicæ Venetæ ... ab Urbano IIX deletum’), 18 maart 1636 (Gedichten 3, p. 1), rr. 12-13: ‘... Wat Rome heeft opgebouwd | Met haar vroomheid heeft zij door haar losbandigheid weer afgebroken.’

85. Sébastien Basso, *Philosophiæ naturalis adversus Aristotelem libri XII* (Parijs 1621).

86. Susanna van Baerle.

87. Barlaeus, ‘Ad Tesselam et Duartam cantu nobiles’ (*Poëmata*, II, 432).

88. Caspar Barlaeus, ‘Aen Joffrou Tesselschaa, doen d’Heer Barlaeus haer sondt syne Oratio van de Ziel’ (Worp 1918, p. 142), rr. 15-16: ‘Wanneer Duarte aen u sij, | Vergeten sal haer melodij, | ...’

105

Nobilissimo, clarissimoq. viro
D. Constantino Huygmo, Zilverden Doo
† - C. Barlaeus S. P. D.

quantos tū mi Huygō, - lucus in limulo dicitur,
quanta fulgura ē bilvi das. quia Epigramma
moliusculum effudi in Tōpōlam, quia Cō Belgicos
Eius rylmōs, prator nūm morem, Belgico idiomate,
vōta rōbolūi minus sēvra, crōtor tibi amare et dionē
vōdōis' esse catōllis vel puollis. Non sum lapis aut
stipēs, cum asidō Tōpōla. nec quoz. sum nitrum aut
nāpōta quā sine contactū inardēst. Vidēs mōtāde,
nō forte factō ā nōstris signibus atq. Concipiat
flāmmas, catiōptag. rōgia vōllōpī Ardent & mundi mōhs
opōtosa laborēt. Refrīxi nōn parum, amicissime. nō
vōr hōor & lōpōi quā nōsīōi. Cōpit cūm aēate
incredmōta prudētia. at nōn illa animā pars infrior,
quān Grāci ē indūvōlōrōr occant. Legīti, quāhs
sē iustitēt fuisse Horatius, vōlo Catullus atq. i.
qui tandem nōvōsse saburunt canere:

nunc arma in persequenda bello
Barbiton, sic patiens habebit.

Illa vōtis amatoris (ut Tu quidē ais) Tōpōla scripta
manū, magna gravitate pōpōtōm vōta statūm
tūctur, et pōo cō vōta facit. Ego, ne vidēar eruditam
simulatiōem observasse, laudo institutūm. sed
constantiā me ut plurimum in ista mōdi vōtis
desiderare affirmari. cum femina nōc Capitolī
sit saxum, nōc Matōnātorum cubis, nōc de Fātōrū
ordine, quāc immobilia cōsistūt. Commētāms
vōsīculos, sed de amoribus altūm silētiūm. Simulāms
ambo commūm forte morbūm, quē prodire aūdēt nōs.
Nōmpe, aliud curido, mōns aliud suadēt. Sunt plurima,

que in ista matrona videtur & suspicio. Est aliquid, quod
displicet, cuius nota est ✠. Quod si non animo fixum
immutam; sed det, ne cui me vinculo velle sociate iugali,
Huic uni forsitan potram est. Sed sapientum, Hugonem,
nec tamē ad secunda vota transfundum. Terruit novit=
calia edia. Terruit acerrime Hieronymi invidiam in
secundas nuptias. Et videtur quibus illas permisisse
magis, quam probasse. Non Dido cultam vocat.
Sæpe mihi indignor, quod illud à me imitari non
possim continentia robur, quod sibi impudant monachica
vita professor. An aliud ipsis putas esse iucur, quam
nobis? an prociū assiduitate putas expugnari posse
carnis potulentiam? an rarior multorum conspectus
aspiciat sanctissimos patres? an vigiliis et lucubrati-
onibus ardeant? an fascinum adhibent et Serbis
atque antidotis castigant quærosissimos naturæ imitibus?
Cupidum esse frigidus et ligari, ne noviter habeam demum
amare, aut Abscondum, ut vis, epistolæ nomen meum
inspice. Vivorem tranquillius. nec causas daram Hugonio
sugillandi et inportandi innoxios ac vixdum vagientes
amores. Si unquam, si usquam fui Scythicus, nunc
et sic sum. Rogas, an amem? è κατὰ λαυβάρω.
an Toposolam? è δὲν ὀπίω. an Irid? è καὶ ἄλλο τῆρ ἢ
ἰκδύο. an ut poetriam an ut amaliā? è ἀσχυ.
Transeo à Toposola ad Pontificem. Facile mihi est
epigrammate insultari dilettoriam manu Pontificis.
Sed vix audeo offendere Pontificem, qui bene de me
sentit, et communis meos dicitur gaudere. Nec S.
Marce cupiam displicere, ne videretur Molini manus
offendam. Tua vero Epigrammata talia sunt,
ut emulari qui velit, videri sit daturus
nomina ponto. Præcipuisti mihi aculeos, sine
quibus languet Epigramma. Illud dicitur est:

Vim militis quae dedit, ipsa rapit. Et illud natum ultro, non
 quaesitum: quod extraxit Pietate Roma, VR Baritate def-
 truxit. Progreior ad tertium, quoniam praevidet in postremum ordinem
 compositi, post Epistolam & Pontificiam. Si per viciniam me
 philosophantem audivisset capacissima, ^{sequuntur} Epistola, audivit illam
 cum Sebastiano Cassone componere, qui pluribus iaculis traha-
 digi meruit, quem Sanctus ille Sebastianus. Vox est, praeter
 nihil. magno curatu magnas nugas agit. Aristoteli non invidio-
 sit, cui oppedit utrius, quam contradicit. Logi autem annos
 quoddam se habet in bibliotheca mea. Gloriam quaerit ex adu-
 larii celebritate. Si vivisset Aristoteles, Hippocrati curandum
 mitteret. Petis, ut omnes controversias haece ipsius & Alex[ander]
 exarperem. At nullas habet. aut si quas habet, sane non
 sunt, aut non contradicunt Peripato. Ex Andabatarum
 offensa, qui adversarium sibi fingunt, qualem nunquam
 invidias. Ajax est lorarius, qui dum in suis facit,
 putat se Activos cadere. Omnia in ^{infirmitatibus} dignioribus, qui tunc
 ipsi sunt quodam, resolvit. Controversias Physicas explicare
 publice iam occipi. Sed Sebastianum illum, Sonoris causa,
 non amirabo. Sine, ut Epistolam bohis laudem, quam
 Gallum istum viratum refuta. Illi conspiciere solus
 fuit, quam ab hoc distat. Cum multa in illo
 scriptore legas, ignorabis multa. post tardioram
 horum discordia, e convivio, nec satis, nec famelicus,
 sed propter & videret.

Vale vir clarissime & amicissime, et coniungam
 libere valeat. Amstelod. xxvi Mart 1636 xxxvi.

Quid in libro Epigrammatum Latinorum
 ad Duarlam & Topolum desiderat,
 non video. perlegi. nihil dato huiusmodi.
 Et Belgicis regibus precari
 alicui. aut in ^{si}
 huiusmodi, legi scripti.

Non satis nostrae lingua sciunt ut sit. idcirco Gallicum fuit a mimis
 adverte ad postremas epigrammatibus.

648 C. B A R L Æ I
trade hos versus ingeniosissimæ Tesselæ.
carent genio, nisi me aut affectus aut cœc-
miratio inumbrant. Addidi epigramma me-
quia ut proverbium habet,

Mulier pudica non it sola.

Vale & citò redi. Ita placabis Dominam, i-
placebis. Amstel. 16 Mart. 1636.

320.

CONSTANTINO HUGENI

Qvantos tu, mi Hugeni, fluctus in simp-
excitas, quanta fulmina è pelvi das. Qui-
pigramma molliusculum effudi in laudatissimæ
Tesselam, quia ad Belgicos ejus rhythmos v-
ba reposui minus severa, credor tibi ama-
Non sum lapis aut stipes, cum illi assideo. I-
quoque sum naphra, qui sine propiore conta-
concipiam flammam. Refruxi, amicissime,
pit cum ætate & annis incrementa prudent-
Ipse Horatius, Naso, Catullus amatores st-
nui, tandem necesse habuerunt canere,

Nunc arma, suspensumque bello,

Barbiton hic paries habebit.

Illa, ut scis,

Vatis amatoris Tessela scripta manu,
magna gravitate præsentem vitæ statum tu-
tur, & pro eo verba facit. Ego ne vide-
modestam simulationem observasse, laudo insti-
tutum, sed constantiam me ut plurimum
istiusmodi votis desiderare affirmavi, cum f-
mina nec Capitoli saxum sit, nec Mathemat-
coru

E P I S T O L Æ 649

im cubus, nec ex Parcarum aut Fatorum
ne, quæ immobilia habentur. Sunt pluri-
quæ in ista matrona veneror & suspicio.
aliquid, quod displicet, cujus nota est ꝑ.
d si non animo fixum &c. Huic uni for-
&c. Deterrent me à secundis nuptiis acer-
e Hieronymi invectivæ, præter novercalia
. Et videntur gentiles illas permisisse ma-
quam probasse. Sæpe indignor genti no-
, quod illud à se impetrare nequeat conti-
iæ robur, quod sibi imperant, quotquot
asticam vitam amplectuntur. An aliud ipsis
esse jecur, quam nobis? an precum affli-
ate putas contundi carnis petulantiam? an
iis & jejuniis exarescunt? an fascino utun-
& medicatis herbis? quicquid sit, vivunt
es illi tranquillius, nec necesse habent suas
tolas inferere Heroidum epistolis. Quæ in-
tificis manum deletoriam scripsisti, acutif-
sunt. Præripuisti mihi aculeos, ut vix au-
n aliquid reponere. Quæris quid sentiam
ebastiano Bassone, Aristoteles mastige,
est præterea nihil. Aristotelem non intelli-
cui oppedit verius, quam contradicit. Legi
annos XI I, & habeo autorem in Bibliotheca.
Gloriolam quærit ex adversarii cele-
rite. Si viveret Aristoteles, Hippocrati cu-
lum in Coan insulam mitteret. Petis, ut
ssis controversiis theses ipsius *ελεγχτικὰς*
ερσarias] excerpam. At nullas habet, mi Hu-
, & quas habet, aut falsum dicunt, aut non

H 5

con-

650 C. B A R L Æ I
contradicunt Peripato. Ex Andabata
gente, qui adversarium sibi fingunt, & vel-
cis ictibus feriunt. Ajax est lorarius, q-
in sues sævit, putat se Achivos cædere.
multa in illo scriptore leges, ignorabis
& post fastidiosam lectionem, discedes è
vio non satur, sed famelicus, aut poti-
per! &c. [*sine appetitu.*] Vale. 25 Mart. 1